

František Talíř, Reflexe první Československé republiky a jejího prezidenta T. G. Masaryka na stránkách vatikánského listu L'Osservatore romano, dipl. práce, FF JU 2019, 91 s. + přílohy 3 s.

Posudek oponenta diplomové práce

Předkládaná diplomová práce se zabývá vatikánským listem L'Osservatore romano, který vycházel již od roku 1860, a sleduje, jak vypadalo jeho zpravodajství o dění v Republice Československé. Analýza začíná již v letech první světové války a končí Mnichovskou dohodou, takže pokrývá 24 let (1914-1938). Výzkum je založen na digitalizované podobě deníku, ale také na knize italského fašisty Umberta Naniho o Masarykovi. Kromě toho využívá několik čísel dalších novin, edice dokumentů k dějinám Československa.

Práce je členěna na tři tematické celky, podle tří hlavních otázek, které autor řeší. První se týká všeobecného zpravodajství v letech 1914 až 1938, druhý se týká osoby T. G. Masaryka a teprve třetí zkoumá pohled na situaci katolické církve v RČS.

První všeobecná část s obecnou charakteristikou československého politického systému není příliš zdařilá, i když nepředstavuje hlavní téma práce. Tvzení, že po roce 1918 nastala jen výměna rolí mezi Němci a Čechoslováky (s. 13) není příliš zdařilá, tvrzení o Pětce (s. 14) přehlíží, že to nebyl trvalý orgán, také si nejsem jist, zda lze prezidenta považovat za jejího člena / účastníka. Syntézy k dějinám RČS by mohly být uváděny celými tituly, ne jen jmény autorů.

V části o obecném zpravodajství o dění v letech 1914-1938 jsou přínosné pasáže o vztahu Čechů a Němců v jižních Čechách a zpravodajství o krizovém roce 1938. Překvapivé je, že by L'Osservatore nevěnoval žádnou pozornost ohlasu italského fašismu v RČS?

Část o TGM skrývá i pasáž o obecném zpravodajství o italsko-čs vztazích (s. 43), v souvislosti s udělením řádu Bílého lva italskému králi. Vztah Masaryka k církvi je hodnocen v souvislosti se svatováclavskou oslavou roku 1929, kde postrádáme odkaz na Šebkovu knihu o svatováclavské tradici. Na základě Naniho dobové knihy autor zmiňuje odlišnost Slováků a Čechů v postoji ke katolické církvi (s. 48). Toto téma zde však – na rozdíl od postoje k Němcům – nenalézá mnoho pozornosti (ještě na s. 56 a 74-76). Prospěšné je, že tu jsou průběžně citovány zprávy listu o Masarykových politických názorech (na bolševismus s. 45, na sudetské Němce s. 48, na demokracii s. 50). Nejvíc pozornosti ale list a také autor věnovali Masarykově smrti. Je škoda, že opomenuto zůstalo téma Masarykových katolických kritiků (náznak na s. 51). Opravdu to L'Osservatore vůbec nesledoval?

Klíčová otázka vztahu čs státu ke katolické církvi je pojednána ve třetí části, kde se tísni i řada dalších příbuzných témat. Tato část je z diplomové práce nejdůležitější. Je zde skutečně nahuštěno téma obrazoboreckých bouří po vzniku republiky, odluky církve od státu a školství, Marmaggiho aféra z r. 1925 a uzavření modu vivendi r. 1928. Zajímavý je postoj vatikánského listu k odštěpení Čs církve husitské (s. 65-69) a nového odpadnutí biskupa Matěje Pavlíka. Hodně pozornosti věnuje autor sporu o sv. Jana Nepomuckého a v souvislosti s Pribinovými slavnostmi r. 1933 také postoji Slováků. (s. 74-77).

Poslední část celé diplomové práce je očividně nejdůležitější a nejzajímavější. Přesto práce působí poněkud chudým dojmem, přináší málo nových zajímavých zjištění. Možná je to způsobeno tím, že události komentované v L'Osservatore jsou zde jednoduše řetězeny ve výčtu témat, kterým list „také věnoval pozornost“. Bohužel z toho nevyplývá souvislý vývoj postoje ke katolické církvi. Nicméně vyplývá z toho silný zájem o Československo (s. 85), což je samo o sobě zajímavé.

Předností práce je přehlednost, úprava a také autorova znalost italštiny. Nedostatkem je poměrně malé využití sekundární literatury k dějinám první republiky (např. L. Fasora), i když v závěrečném seznamu je hodně titulů. Od knihy Umberta Naniho o TGM bylo možno čekat víc. Opravdu Nani nepřináší nějaké delší hodnocení osoby prezidenta osvoboditele, nebo jeho antiklerikálního postoje? Je škoda, že charakteristika L'Osservatore (s. 11) je tak stručná. Není možno říct nic o jeho tvůrcích (šéfredaktor, častí přispěvatelé, zda měli vlastní zpravodaje, nebo přebírali zprávy z tisku/ od agentur)? Byli to jen anonymní komentátoři (s. 47)? Moje otázka na autora zní, zda L'Osservatore skutečně nevěnoval víc pozornosti slovenskému katolicismu (tj. odlišnost od Čechů)? Další otázka je, zda L'Osservatore někdy zaregistroval existenci Masarykových oponentů z řad katolické inteligence či zda vůbec nějak komentoval jejich aktivity a postoje.

Práce prokazuje autorovu schopnost samostatného výzkumu a rozhled po historii první republiky a katolické církve, splňuje náročností nároky kladené na diplomové práce, a proto ji doporučuji k obhajobě.

Doporučuji hodnotit stupněm

Velmi dobře

Doc. PhDr. Dr. phil. Ivo Cerman, Ph.D.

Praha, 26. 5. 2019